

BUITEN

14^e JAARGANG N°. 49.

ZATERDAG 4 DECEMBER 1920.

EEN PAAR OUD-AMSTERDAMSCH E KOOPMANSPALEIZEN.
DE HUIZEN HEERENGRACHT 388 (LINKS) EN 386 (RECHTS) BIJ DE LEIDSCHEGRACHT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN DECEMBER, DOOR A. A. N.	BLZ. 578
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE(10), DOOR J. ALLAN DUNN	579
WALCHEREN, DOOR Mr. A. LOOSJES, GEÏLLUSTR.	BLZ. 580—584
CLAESKOECK, DOOR K. L. SCHAMP	BLZ. 582
EEN PAAR OUD-AMSTERDAMSCH E KOOPMANSPALEIZEN, DOOR CORN. J. GIMPEL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 577, 583
AAN HET EGELMEER, DOOR JAC. GAZENBEEK, GEÏLL.	584—585
MEERSBURG AAN HET MEER VAN CONSTANZ, NAAR HET DUITSCH VAN J. FEUDER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 586—587
NOG EENIGE VOLKSUITDRUKKINGEN, DOOR J. SCHUITE- MAKER CZ.	BLZ. 586
HOE DE DIEREN SPREKEN (2), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL	587
DE KERKTOREN TE OOSTERHOUT, ILLUSTRATIE	588

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE STERRENHEMEL IN DECEMBER.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 1 uur sterretijd, d. i. omstreeks half 8 middelbaren tijd. Men zie het Decemberkaartje in de N. R. Ct.

Zenith: Andromeda, Cassiopeia;
Noorden: Groote en kleine Beer, Boötes, Draak, Jachthonden;
Noordoosten: Giraffe, Kreeft, kleine Leeuw, Lynx;
Oosten: Eenhoorn, kleine Hond, Orion, Perseus, Stier, Tweelingen, Wagenman;
Zuidoosten: Driehoek, Eridanus, Haas, Ram;
Zuiden: Beeldhouwer, Oven, Zuider Visch, Visschen, Walvisch;
Zuidwesten: Pegasus, Waterman;
Westen: Arend, Dolfijn, Hagedis, Lier, kleine Paard, Pijl, Slang, Steenbok, Vos, Zwaan;
Noordwesten: Cepheus, Hercules, Kroon.

De *Melkwég* loopt te half acht van het Oosten door het Zenith naar het Westen en staat dus heel gunstig voor de waarneming. De interessantste plekken vindt men in dit jaargetijde, behalve in den Zwaan, hoog aan den hemel in de sterrebeelden Cepheus, Cassiopeia en Perseus. De Oostelijke Melkwegtak is veel minder helder en bovendien vaag begrensd.

Een paar uur later op den avond, als Sirius in het Zuid-oosten is opgekomen, en Orion in het Zuiden staat, zijn de *winterconstellaties* in vollen luister te zien.

Algol minima zijn waarneembaar: 6 December te 16 uur, den 9^{en} te 13 uur, den 12^{en} te 10 uur, den 15^{en} te 7 uur, den 26^{en} te 18 uur en den 29^{en} te 15 uur.

De *Nieuwe Ster* in den Zwaan is sinds eind October niet meer gedaald en nu al een maand lang van de grootte 9.4.

Van 10 tot 12 December zijn er in den nanacht veel val-

lende sterren te zien, meestal snel verschietende in korte banen; naar den radiant bij Castor (alfa van de Tweelingen) heeten zij Geminiden. De maan is den 10^{en} nieuw, en zal derhalve niet hinderen.

De *tijdsvereffening* neemt de heele maand sterk toe. De zon is den 1^{en} December 11 minuten bij de klok vóór, omstreeks Kerstmis er mede gelijk en den 31^{en} December 3 minuten achter. De totale vertraging der zon bedraagt in drie maanden (half November tot half Februari) ruim een halfuur.

Reeds meermalen wees ik er in dit tijdschrift op (Buiten II No. 1, VII No. 49), hoe in deze tijd van het jaar de tijdsvereffening zich duidelijk merkbaar maakt in een vervroeging van den datum van vroegsten zonsondergang tot 14 December, terwijl dan in Januari de avonden onverwacht snel gaan lengen. Dezen vroegsten zonsondergang zien wij dus reeds een week vóór den kortsten dag, d. i. den dag van het *winter-solstitium* (22 December) optreden; daartegenover staat, dat tot 31 December het uur van zonsopkomst, op de klok af gelezen, elken dag iets wordt vertraagd, en pas met Nieuwjaar de morgen begint te lengen.

Mercurius is misschien nog tot den 10^{en} December als morgenster te zien; op dien datum komt zij nog volle anderhalf uur vóór de zon op. *Venus* wordt een luisterrijke avondster, die omstreeks Kerstmis al meer dan drie uur na de zon ondergaat. *Mars* staat ook zelfs in het eind der maand nog iets gunstiger voor de waarneming dan *Venus*, maar is door den grooten afstand tot de aarde zoo zwak, dat men de roode planeet alleen met behulp van *Venus* zal kunnen vinden: den 31^{en} December staat *Mars* 8° ten Oosten van *Venus* en den 9^{en} Januari naderen de beide planeten elkaar op 25'. Het zal de moeite waard zijn, in de avondschemering met een binocle deze wisselende constellatie te vervolgen.

Jupiter en *Saturnus*, beide in den Leeuw, komen half December al vóór middernacht op, *Saturnus* een groot half uur na *Jupiter*.

(Wordt vervolgd).

A. A. N.

De Bloembladen van Lao-Tze.

10) DOOR J. ALLAN DUNN.

H IJ maakte de riemen om den jongen los, en duwde hem buiten de deur. Toen bestudeerde hij nogmaals het stuk papier. Het bevatte twee letterteekens: 木 - HOUT λ BINNENGAAN.

Het Hollandsche woord dat hiermede overeenkomt, is „doodkist”. Het geheel had dezelfde beteekenis als een mededeeling, onderteekend door „De Zwarte Hand” of een doodshoofd en twee gekruiste beenderen, boven de woorden: Pas op!

Keeler beschouwde dit niet als een doodvonnis. Zij die den talisman zochten, zouden hem wel niet om zijn bestwil waarschuwen. Het was een onvriendelijke manier hem te zeggen, dat, mocht hij de reliquie aan iemand geven, b.v. aan Bindloss, men hem in dit geval zou toestaan ongedeerd het land te verlaten. Zoo niet — dan zou hij „hout binnengaan” — als eeuwigdurende verblijfplaats.

Het zou ook kunnen zijn bedoeld, bedacht hij zich, om hem te dwingen zijn plannen bloot te geven door hem bang te maken. Het bewees hem, dat Hsu-Fuan niet geheel zeker wist dat hij de gezochte was; iets, dat nog de meeste veiligheid schonk zolang het wantrouwen zich niet uitte door officieel onderzoek en bemoeiingen van hooger hand. Het was echter zoo goed als zeker, dat de stappen tot het onderzoeken der reizigers die kort geleden in het binnenland waren geweest, zouden plaats vinden voor het vertrek der „Pride of Cathay”. En zijn voorgevoelens evenals zijn instructies, zeiden dat hij dit schip niet mocht missen. Uitstel was gevaarlijk.

Keeler verbrandde langzaam het vierkante stukje papier. „Ik ben benieuwd te weten”, dacht hij „of Jimmy Pardee or'ers heeft gekregen om naar Amerika terug te keeren.”

Hij haalde zijn portemanteau en zware gereedsschaps-tasch te voorschijn en begon in te pakken, met een verlangen-blik naar zijn bed. „Als ooit iemand zijn nachtrust hoognoodig had, ben ik het wel”, sprak hij tot zichzelf. „Maar er zijn oogenblikken, dat je beter doet te vluchten, dan op een prettige verblijfplaats te vertoeven.”

Het spel was goed, en hij genoot van dit schaakprobleem

met menselijke stukken. Het was een geval van wie het beste zou kunnen gissen en degenen die het verste vooruit kon zien en met het beste gambit opende, had de meeste kans van slagen. Hsu-Fuan en de machten die achter dezen stonden, waren Keeler genoegzaam bekend, om eenige hunner handelingen vooruit te kunnen raden, en voor hun sluwheid was hij lang niet blind. Het spel was goed, dacht hij nog eens en de inzet was slechts bijzaak. Maar niettegenstaande alles, wilde het Schotsche deel van zijn karakter, dat hij die vijftig-duizend dollar inde.

HOOFDSTUK VIII.

HET VERTREK DER „PRIDE OF CATHAY.”

De *Pride of Cathay* vertrok niet op den aangekondigden tijd. De passagiers waren verwonderd en de beambten ontevreden. De loopplank was ingehaald en vrienden aan den wal bleven doelloos opkijken tot de passagiers, van tijd tot tijd een gedwongen gesprek voerend en in hun hart hopen dat de boot maar vertrok, doch de kabels waren nog stevig bevestigd aan den wal. De eerste officier was buiten zich zelve, de eerste machinist woedend, de kapitein hevig verontwaardigd; de stoomboot echter bleef onbeweeglijk liggen.

Claire Arden hield met betooverenden glimlach den *purser* staande, toen dit geplaagde individu haar trachtte voorbij te loopen, en vroeg naar de oorzaak van het oponthoud.

„Ik weet het werkelijk niet, Juffrouw Arden. Iets in verband met het Amerikaansche consulaat. Een staaltje van bureaucratie, vermoed ik.”

Hij glipte voorbij, uit zijn humeur over de extra-werk waarvoor hij in de drukste uren plotseling kwam te staan.

Consul Bindloss, in gezelschap van een Chinees, die boven zijn sluw, mager gelaat den rooden knoop droeg van den eersten Kwan of Manderijn-orde, maakte den *purser* naar het scheen een onnoodig standje in verband met de vraag welke passagiers aan boord waren, en welke niet.

Beiden bleven bedaard, doch hielden voet bij stuk, niettegenstaande de tegenwerpingen van den Kapitein der „Cathay”.

„Wel bliksems!” riep kapitein Herrick uit. „Verwacht u dan van mij, dat ik het schip zal laten doorzoeken? Wij zullen het getij missen.”

„U kent de volmacht welke ik bezit, kapitein,” zeide Bindloss. „Het spijt mij evenzeer als u, maar de bevelen zijn dringend, en er moet aan de wenschen van Hsu-Fuan worden voldaan.”

De *purser* kwam haastig toelopen; zijn gezicht had de kleur van een tomaat.

„De heer King Keeler is niet aan boord gekomen, kapitein,” zeide hij. „Hij had kajuit No. 12 op het bovendek besproken. Hij moest haar deelen met Dokter Redding. Hij heeft geen bagage aan boord gezonden en is nergens te vinden.”

„Is U dit genoeg, heeren?”

„Ik vrees van niet.” Het was de fluweelzachte stem van Hsu-Fuan, hoogsten ambtenaar der *Tu-Ch'a-Yuen*, de Geheime Dienst van het Chineesche Gouvernement, waarvan de leden „de oogen en de ooren” van den President zijn, welke antwoordde.

De vriendelijkheid van kapitein Herrick was geheel verdwenen, toen hij bevel gaf, het schip te doorzoeken.

„Waarom?” barstte hij los. „Is de man dan een misdadiger?”

„Welzeker niet,” antwoordde Bindloss. „Er is mij persoonlijk geen enkele reden bekend, waarom hij de reis niet zou meemaken. Hsu-Fuan zou zeker mijn inzicht deelen, na een paar woorden met den heer Keeler te hebben gewisseld. Maar hij zou gaarne die paar woorden met hem hebben.” Hij zag den Mandarijn aan, die toestemmend knikte.

„Het is niets dan een formaliteit,” sprak hij.

Er waren redenen waarom er geen onnoodige publiciteit aan de zaak moest worden gegeven. Hsu-Fuan koesterde de sluwe gedachte, dat Keeler de *Pride of Cathay* had vermeden. Indien hij aan land was, zou hij vroeger of later toch worden gevonden. Indien hij trachtte met de „Cathay” of eenig ander schip te vertrekken, zou er tijd genoeg zijn, hem aan den wal gevangen te nemen, en hem inlichtingen te vragen omtrent zijn verblijf in de binnenlanden. De zaak moest tot het laatste oogenblik met de meeste omzichtigheid worden geleid.

En hij speelde eveneens het spel verscheidene zetten vooruit. „Ik moet den heer Keeler alleen maar spreken over een zaak, welke mijn regeering betreft,” zeide hij. „Ik heb er mij van overtuigd dat hij niet aan boord is.”

De kapitein bromde iets tusschen de tanden.

„De heer Keeler heeft verscheidene keeren de reis met ons gemaakt,” sprak hij. „De kwartiermeesters kennen hem goed. Hij is de loopplank niet opgekomen, is niet aan dek of in een der kajuiten; zijn bagage is niet aan boord. U gelooft toch zeker wel niet dat hij door een der ladingluiken is gekropen en zich in de kolenhokken houdt verborgen?”

Hsu-Fuan glimlachte nietszeggend, en kruiste de armen met zijn lange, slanke handen in de mouwen van zijn gewaad. Zijn gelaat drukte geen vrees uit, alhoewel hij vervuld was van het slagen of niet slagen van zijn opdracht: het bemachtigen van den talisman, en de gevolgen die dit voor zijn persoon zou hebben. Eenerzijds, het Gele Gewaad en de pauweveeren, als teeken van eer; anderzijds de zilveren boogpees van hem geboden zelfmoord.

„Wij zullen met de loods terugkeeren, Kapitein, indien u dat gemakkelijker is,” sprak hij.

Deze mompelde iets beter gestemd. De touwen werden losgemaakt, en de stoomboot, geholpen door een vinnige sleepboot, verliet langzaam de landingsplaats.

De vermiste passagier kon echter niet worden ontdekt. Terwijl het schip werd doorzocht, sprak Bindloss eenige oogenblikken met Claire Arden, en ontweek de door haar aangewende pogingen om opheldering te verkrijgen omtrent het mysterie, dat naar hij wist, vroeger of later toch door de stewards zou uitlekken. Hij gaf eenige papieren aan den *purser* en sprak een oogenblik met den eersten kwartiermeester, die vroeger bode bij het Consulaat was geweest. En toen hij met Hsu-Fuan het schip verliet, was zijn gelaat niettegenstaande het ondoorgrondelijke van dat van den Oosterling, verreweg het meest rustige van hen beiden.

Kapitein Herrick had niet opgehouden te brommen, toen de „Pride of Cathay” door het snellere draaien van haar schroef, meer spoed verkreeg en met een vaart van achttien knopen door de modderige wateren der Yangtse voer. Toen hem dus een marconibericht bereikte, was hij een beroerte nabij en veroordeelde zichzelf tot een hoogst onplezierig hiernamaals.

Daarop beantwoordde hij het verzoek van den Commandant James Pardee, van de Amerikaansche Kruiser „Oklahoma” om de stoomboot te praaieren, en bracht zijn bevelen over aan de machinekamer.

„Waarvoor houden ze eigenlijk deze stoomboot, voor den donder?” vroeg hij. „Voor een excursieboot van den Hudson?” Maar het verzoek van den Commandant van een oorlogschip van zijn vaderland, mocht men niet negeeren.

Hij beschouwde aandachtig de vlugge stoombarkas van den kruiser terwijl deze zich naar de „Pride of Cathay” spoedde en handig aan den noodvalreep werd bevestigd.

Hij moest toegeven dat zij hem niet meer vaart deden verliezen dan noodig was.

Een jonge slanke officier klom de ladder op; hij werd gevolgd door een vlugge gedaante, en de kapitein was stom van verbazing, toen hij in dezen zijn vorige passagier King Keeler herkende.

De zeeofficier groette, ook uit naam van zijn superieur.

„Mijnheer Keeler was gisterenavond de gast van den commandant Pardee, die mij opdrong u te danken, dat u hem ter wille heeft willen zijn,” zeide hij.

Een groote portemanteau en nog meer bagage werden in een net aan boord getrokken.

Keeler trad met uitgestoken hand op den kapitein toe.

„Het spijt mij, dat ik u heb opgehouden” zeide hij. „Maar het was voor mij beslist noodzakelijk, dat ik met Commandant Pardee was tot het allerlaatste oogenblik.”

Indien er, terwijl hij dit zeide, misschien een ernstige tinteling in zijn oogen was, bespeurde men hier uiterlijk toch niets van.

„Opgehouden!” bromde de kapitein van de boot. „Verdomd mijnheer, weet u wel, dat de Consul en zoo'n springduivel van een Mandarijn, het schip hebben doorzocht om U?”

„Daar had ik zoo'n flauw vermoeden van. Ik dacht wel, dat Hsu-Fuan mij wenschte te spreken,” zeide Keeler op onverschilligen toon. „Maar de andere zaak was van meer belang.”

(Wordt vervolgd)

GROEPJE KINDEREN IN DE GEWONE WALCHERENSCH EN IN DE ARNEMUIDENSCH KLEEDERDRACHT. DE MEISJES MET DE BREEDE MUTS OP DE VOORSTE RIJ, BEHALVE HET MIDDELSTE, KOMEN UIT ARNEMUIDEN.

WALCHEREN.

WAT Henry Asselin van ons geheele land zeide: dat het een charme bezit „dont le mieux qu'on puisse dire est qu'il existe et qu'on l'éprouve en dehors de toute littérature,” geldt zeker wel in het bijzonder voor Walcheren, deze lieflijke bloem op een schaal van zilver, zooals men het eiland wel eens dichtelijk heeft genoemd. Want Walcheren bezit een innige kunstlooze schoonheid, die moeilijk met woorden te omschrijven valt, een schoonheid, welke ook den Hollander, die het subtiel schoon van zijn eigen landstreek, dat hem zoo gewoon en eigen is, nauwelijks opmerkt, dadelijk treft, omdat Walcheren, hòè Hollandsch ook met zijn dijken, zijn duinen, zijn weiden, toch geheel anders is dan Holland.

Walcheren een bloem! Die vergelijking, gemaakt in verband met den vorm van het eiland: een vierkantje met afgeronde hoeken, is ook in zòdverre juist, dat hij, die de schoonheid van het eiland wil gaan ontleden door de verschillende onderdelen uitkomt, als hij meent op die wijze een verklaring te vinden van de buitengewone bekoorlijkheid van dit kleine eiland. Met een opsomming der „bezienswaardigheden” kòmt

KLEIN VROUWTJE POSEERT VOOR ONZEN FOTOGRAAF.

men er niet, en zelfs als men zijn twee merkwaardigste steden, Middelburg en Veere, afzonderlijk beschouwt en zich afvraagt wat hunne aantrekkingskracht verklaart, doet zich weer dezelfde moeilijkheid voor: het moge vroeger anders geweest zijn, de al of niet met een sterretje prijkende Baedeker-merkwaardigheden zijn er geenszins buitengewoon talrijk.

Waarlijk, wel héél moeilijk is Walcheren's aantrekkelijkheid te analyseeren. Als we toch een poging in die richting doen, dan moeten we wel allereerst wijzen op een factor, die, hoezeer negatief, toch naar onze meening in belangrijke mate de bekooring, die van dit eiland uitgaat, verklaart: wij, die zoozeer aan leelijkheden van allerlei soort gewend zijn, dat wij, levend te midden van al dit leelijke, het allengs als iets normaal zijn gaan bespeuren, bemerken op Walcheren met groeiende verbazing, dat het leelijke er zeldzaam is, en zich voornamelijk bepaalt tot het door „vooruitstrevende” bestuurders verknoei'de Vlissingen, en tot enkele huizenrijen aan het oude Middelburg.

In de schoonste streken van ons land, als Gelderland, is de mensch ijverig bezig geweest te ontsieren zoovéel als hem doenlijk was, en het is een geluk, dat zij slechts schaars bevolkt zijn, zoodat de schoonheid der natuur er blijft overheerschen. Op Walcheren, gezwezen dan van de reeds genoemde uitzonderingen, bijna nergens. Bijna nergens op het land of in de dorpen vinden we huizen van monumentale schoonheid, maar bijna overal ook zijn er de kleine simpele huisjes met hun in frissche groen-en-witte tinten prijkende luiken in al hun eenvoud zoo al niet bekoorlijk, dan toch allerminst leelijk.

Een machtig schoonheidselement vormt verder ongetwijfeld het water, de zee, die tegen Walcheren's duinen en dijken klotst, en die men op zoo vele punten te aanschouwen krijgt. Niet het water *in* het land. Want arm aan water is Walcheren. Ware er niet het kanaal van Vlissingen langs Middelburg naar Veere, men zou zeggen, dat het bijkans geheel ontbreekt, al zijn er enkele smalle vaartjes, de „wateringen”; te meer waar de slooten heel smal en des zomers bijna onzichtbaar zijn. Dit van reeds geeft Walcheren iets eigenaardigs, iets geheel van Holland verschillends. Het mist er iets door, zeker. Maar deze waterarmoede geeft aan dit eiland toch ook iets

innigs, iets nauw-aaneengeslotens, het maakt het tot een geheel, dat een dè's te grooter contrast vormt met de wijde wateren, die het omringen.

Maar er moet meer zijn. Is het de schoonheid van zijn weide- en duinlandschappen, van zijn dorpen en buitenplaatsen? We kennen meer dan één plaats in Holland, waar de schoonheid van den duinzoom die van Walcheren, oòk de bekende „Manteling” bij Domburg, overtreft, en wat de weinige nog overgebleven buitenplaatsen betreft, zij gaan werkelijk niet wat men elders vindt te boven, al zijn er enkele, wier statige huizen in hoog lommer verscholen liggen, van trotsche pracht niet ontbloot. Maar zéker is het wel de lieflijkheid van dit alles te zamen.

Lodewijk Napoleon noemde Walcheren „een aardsch paradijs”; dat lijkt ons wat sterk uitgedrukt, al vergeten we niet, dat het eiland in de eeuw, die ons van het Koningschap van Napoleon's broeder scheidt, in sommige opzichten in schoonheid is achteruit gegaan. Juister lijkt ons dat andere epitheton: „de tuin van Zeeland.” Ja, Walcheren is inderdaad een tuin. Mits men niet denke aan een trotsch park van grootschen aanleg, met schitterende bloemperken en indrukwekkend geboomte alom, maar aan een vriendelijken, zeer grooten tuin, waarin zich hier belommerde, daar open wegen kronkelen, waar hier de boschpartijen koele schaduw geven, en dáár — het grootste gedeelte in beslag nemend — vruchtbare weiden en akkers, meerendeels gansch niet van geboomte ontbloot, het idyllische goed productief maken en een lust om te aanschouwen zijn tevens. Het meer indrukwekkende ontbreekt niet geheel — we denken hier aan het silhouet van de hoofdstad, Middelburg, boven welks groenbelommerde bolwerken Lange Jan hoog het hoofd opsteekt, geflankeerd door Malle Betje, den veel lageren Stadhuis-toren, en den breeden koepel der Oostkerk, we denken ook aan den massalen steenklomp, die Veere's kerk is, we denken ook aan de hoge duinen bij Valkenisse — maar dit beslaat toch niet zóóveel ruimte, dat het aan den ganschen tuin, waarop Lange Jan neerkijkt, een cachet geeft.

Wie van Middelburg langs den Noordweg naar Domburg, den weg naar Veere, den ouden Vlissingschen weg vooral, gaat, heeft niet veel fantasie noodig om zich in een tuin te wanen, op een der breede hoofdpaden, omzoomd met struikgewas. Maar ook meer open wegen geven een dergelijke sensatie: elders in onze weidestroken maakt de weg nooit zulk een geheel uit met het land; men heeft er het gevoel langs, niet midden door het land te gaan. Hier — het zal wel een gevolg zijn van de smalheid der slootjes — is bijkans elke weg als een breed landpad.

Nòg een aantrekkelijkheid, neen, schoonheid mogen we ditmaal gerust zeggen, bezit Walcheren, een schoonheid, waarvan bij zeer weinige streken in ons land, en zeker buiten Zeeland, sprake is: het reeds zoo bekoorlijke eiland wordt bewoond door een mooi ras. Het wordt bewoond door stoere mannen met knappe, vaak interessante wereldwijze koppen, door welgevormde vrouwen met fijn-besneden, allesbehalve „boersche” gezichten, en kinderen.... O, die kindertjes van Walcheren! Dat zijn wel de bloemkes in dezen lieflijken hof. Ook wie zich over 't algemeen niet bovenmate tot kinderen voelt aangetrokken, wordt door deze poppetjes verteederd. En het is werkelijk niet alleen het uiterlijk van deze kleintjes, dat zoo bekoort: hun gansche doen en laten geeft een natuurlijke beschaving en bevalligheid te genieten, die tenminste in ons land elders slechts zelden wordt aangetroffen. Ziet daar drie kleine meisjes loopen in een dorpsstraatje, hand in hand: een „plaatje” zooals men dat noemt, een lust voor de oogen. En ieder oogenblik ziet ge, Walcheren

WALCHEREN. KIJKJE BIJ MELISKERKE.

door-trekkend, van die plaatjes. Het is niet alleen de kleedij, die het hem doet, werkelijk niet. Want de kleedij, die de bevolking er zich schiep, accentueert dit schoon slechts, en is op zich zelve hoogst eenvoudig. Al bewerkt ze, dat de vluchtige beschouwer van Walcheren terstond zijn aandacht vestigt op het rassenschoon der bewoners, dat hem wellicht anders, niet gewoon als men is in ons land bij het bezoeken van een onbekende streek erg op de bevolking te letten, niet opgevalen zou zijn.

In Zuid-Beveland trekt het volwassen meisje, met haar prachtige muts en haar meestal niet minder mooi gezichtje, vooral de aandacht, en de kindertjes, misschien ook wel — we meenen dit tenminste te hebben opgemerkt — omdat ze niet meer alle zuiver in het kostuum der streek worden gestoken, treden er geheel op den achtergrond. Op Walcheren zijn het de kinderen, de meisjes vooral, die een bezoek aan dit eiland tot een genot maken, en die ook den man uitdrukkingen als „dotjes” en „snoepertjes” op de lippen brengen welkemen gewoonlijks slechts hoort uitspreken door de „zwakke” sexe bij de aanschouwing van kleine meer of minder schreeuwende wezentjes, waaraan het sterke geslacht niets bekoorlijks kan vinden. Het heeft ons getroffen dat dit feit — want een feit is het naar onze meening — door zoo weinig schrijvers over Walcheren is geconstateerd. Het deed ons daarom genoegen, na het bovenstaande te hebben geschreven, in het boekje van Th. Molkenboer: „De Nederlandsche nationale Kleederdrachten,” hetzelfde uitgesproken te vinden. Om te voorkomen, dat onze beschouwing als een zuiver-subjectieve wordt aangezien, laten wij hier volgen wat hij over de Walcherensche kinderen schrijft.

WALCHEREN. HUISJE TE GRIJPSKERKE.

„Nergens ziet men kinderen met zoo mooi gevormde gestalte, zoo fijn besneden gezichtjes, zoo stijl-volle allure als op dit merkwaardige eiland. En waar men, op een of ander afgelegen dorp een school ziet uitgaan, moet het treffen, dat vele van deze kleintjes, (vooral de meisjes) een verschijnen hebben alsof het „aangekleede stadskinderen” zouden zijn, als men die qualificatie althans als een omschrijving van beschaafdheid zou willen doen gelden. Maar die „boeren”-kindertjes van het platteland van Walcheren hebben meer „cultuur” dan de stads-kinderen, want ze zijn natuurlijk. Bij hen is de mooie houding, de vriendelijkheid en de liefde niet een gevolg van aangeleerdheid, maar ze zit in het ras, zooals ook hun geheele on-boersche schoonheid uit hun ras voortkomt. Het zijn gecultiveerde-natuur-menschen.”

Schrijver dezer regelen stond in den afgeloopen zomer eens alleen aan zee op een plaats, waar het smalle duin door veel bazalt en paalwerk verdedigd wordt en steeds, ook als geen felle winden waaien, bij vloed door het zeewater wordt bespoeld. De vloed kwam op, en hij wilde eens zien, hoe hoog het water zou komen. Daar nadert hem een meisje van een jaar of zes, met het liefste en vriendelijkste gezichtje, dat ge U maar denken kunt, en vraagt hem, na een knikje en een „Dag mieneer!”: „Mieneer, til me 's op het paeltje?” En toen heeft hij met dat kleintje naast zich op het paeltje — ach! fotograaf Steenbergh, waarom waart gij toen verre! — een gesprekje gehouden over de kleine niemendalletjes, waarover men met zulke kindertjes spreekt. En denk niet dat *hij* het gesprek gaande moest houden. Ook het kleintje deed met vragen als: hoe laet et was, en of ik misschien wist of de „karke al uut was” een duit in het zakje. Noem mij één andere streek in ons land, waar de kinderen U zóó vrij, en tegelijk zoo beschaafd tegemoet komen.

Want „vrij” is dit nog altijd vrijheidslievende volk, maar allesbehalve onderdanig, terwijl het elders meestal de onderdanigheid is, die van onaangenaam en onhebbelijk optreden van de bevolking tegenover den vreemdeling afhoudt. De Zeeuwen hebben karaktertrekken met de Friezen gemeen; maar alleen reeds door hun vriendelijk, gemanierd en toch allesbehalve verlegen optreden verschillen tenminste Walcheren's bewoners zoo ontzettend van de Friezen, dat er ons inziens van verwantschap moeilijk sprake kan zijn.

Natuurlijk zijn ze geen engelen, deze bewoners van Walcheren. Dat ze geen ondeugden bezitten zouden wij niet gaarne durven beweren; één ervan moet zijn, dat hunne zuinigheid vaak weinig van gierigheid verschilt. Ook op hun begrippen van zedelijkheid wordt wel eens afgegeven, omdat bijkans geen Walcherensche boer trouwt dan als het noodzakelijk is. Het schijnt inderdaad een feit te zijn, dat de bevolking van het eiland, die, anders als die van Zuid-Beveland, stemmig is en ingetogen, tenminste één maal per jaar — dit geldt alleen de ongetrouwden — inzonderheid met de kermessen, uit den band springt. Dan pleegt de jonge man het meisje, door hem voor het feest uitverkoren, ietwat inniger te omhelzen dan volgens onze begrippen van moraliteit geoorloofd is. Maar nooit zal hij zich aan de gevolgen onttrekken en, eenmaal gehuwd, is hij een voorbeeldig en trouw echtgenoot. Havard wijdt aan deze „deugd-zame zonden,” zooals Ritter ze in zijn „Zeeuwsche Mijmeringen” noemt, in zijn „Coeur du Pays” ettelijke bladzijden, die wij niet durven over te schrijven. Slechts iets ervan volge hier omdat het, al is generaliseeren gevaarlijk, toch stemt tot nadenken en tot de vraag, of het ons wel geoorloofd is dit kern-gezonde, natuurlijke volk, dat voor perversiteit onvatbaar is en dat in wat wij zijn onzedelijkheid noe-

men zoo weinig kwaad ziet, dat het hem, die er aanmerking op maakt eenvoudig niet begrijpt, om deze afwijking minderwaardig te achten.

Een Middelburgschen vriend dan van Havard was het opgevallen, dat een knap melkmeisje al een jaar of wat den leeftijd te boven was, waarop de meisjes, en tenminste de knappe meisjes, op Walcheren plegen te trouwen. „Vreemd,” zei hij tegen zijn huisjuffrouw, „dat zoo'n mooi meisje niet trouwt!”

„Que voulez-vous, monsieur?” luidde het antwoord, „la pauvre Grietje est belle fille, mais elle ne peut pas avoir d'enfant.”

„Comment, elle ne peut pas avoir d'enfant?”

„Non, monsieur. Tournée comme elle l'est, ce ne sont pas, vous le pensez, les amoureux qui ont fait défaut; mais les kermesses se passent, rien ne vient, et les amoureux s'éloignent....”

Al te veel plaatsruimte zou het vragen, als wij over de oude gewoonten en gebruiken, nog bij dit volk in eere, zouden gaan uitweiden in een artikel, dat over het eiland handelt, maar waarin onmogelijk over zijn bevolking kon worden gezweven, omdat deze, zooals wij reeds zeiden, een zijner schoonste sieraden vormt. Wij laten dit gaarne over aan grondiger kenners van Zeelands tuin — komaan, Zeeuwen! komt eens meer dan tot dusverre uit den hoek! — maar mogen toch niet van Walcheren's bewoners afscheid nemen,

zonder nog iets van hunne kleederdrachten te hebben verteld, die de schoonheid van het eiland zoozeer verhoogden, en die er zoo belangrijk toe bijdragen een verblijf in den tuin van Zeeland tot een geheel bijzondere verheugenis te maken.

(Wordt vervolgd). A. L.

CLAESKOECK.

HET was reeds eeuwenlang de gewoonte om ter gelegenheid van het Sint Nikolaasfeest een bijzonder soort brood of koek te bakken, dat men elkander als toepasselijk geschenk toezond.

Zooals men weet was de H. Nikolaas de Patroon der zeelieden. In de kerken en kapellen, aan hem gewijd, hingen de matrozen, na schipbreuk geleden te hebben, hunne kleederen op. Reeds in de 15e eeuw ontmoet men het Sint Nikolaasbrood, dat de Grieken in zee wierpen om den storm te doen bedaren, en nog in 't begin der vorige eeuw werden dergelijke broden te Weenen verkocht. Zooals we lezen in de „Reizen van Nicolaï” en bij Scheltema in zijn „Geschied- en Letterkundig mengelwerk”: Claesbroodjes met gebruiksaanwijzing waren in alle kloosters voor een pond goede boter verkrijgbaar.

Ze waren een behoedmiddel tegen brand, storm en onweer, een geneesmiddel voor alle kwalen, zelfs voor het vee, dat „hoeser oock betoovert of verontreinigt”, wanneer men het een Claesbroodje had ingegeven, van alle ongemakken bevrijd werd. Veeartsen bestonden toen nog niet. Aan natuurlijke ziekten van het vee dacht men niet; alles werd toegeschreven aan tooverij.

Dit Sint Nikolaasbrood of volgens oude rekeningen S. Claesbaeksel, moet men, zegt Scheltema, niet verwarren met de zoogenaamde *Nicola-panes*, die Nicolaas Damascenus uit Syrië aan Keizer Augustus zond en waarvan die vorst veel werk maakte, zooals Nieuwland in zijn „Letterkundige Verlustingen” ons dat vertelt.

Het Sint Nikolaasbrood is hetzelfde, wat elders Claescoeck genoemd wordt, waarop in 1363 te Dordrecht „de scoelnaers tot hoere hoechtijt van St. Nyclaes en horen getrakteerd. En in 1403 deelde men in Dordrecht „honinc, claescoeck en taert” uit aan de (Koor) Kijnders op hunnen

WALCHEREN.
HUISJE AAN DEN VOET DER DUINEN TE ZOUTELANDE.

WALCHEREN NAAR HUIS.

patroon S. Nyclaes. Later wordt er gesproken van amandelbrood en doet zich de vraag op of dit soms hetzelfde geweest zou zijn als ons tegenwoordige marsepein. Het was reeds in de 15e, 16e en 17e eeuw op den disch onzer voorouders te vinden en komt ook in rekeningen en geschriften der 15e en 16e eeuw voor. Omtrent den naamsoorsprong loopen de meeningen uiteen. Niet onaannemelijk schijnt mij de uitlegging van een mij onbekenden schrijver, die er een verbastering in ziet van Marci panes of Marcusbrooden die voorheen op 5 April te Erfurt in Thuringen werden gebakken ter eere van Sint Marcus.

Men schijnt zich daar bijzonder op feestgebak toe te leggen, men denke slechts aan de Thuringer Weihnachtsstollen. Ook waren die brooden een gedachtenis aan een hongersnood in 1438, toen een brood, ter grootte van een ei, verscheidene schellingen kostte. Nieuwland leidt het woord af van het Italiaansche „Marzapane”: geperst amandelbrood en Kiliaan noemt het Massepein. Bredero gewaagt in zijn „Moortje” van „marsepeyn of taart” en R. Visscher in zijn „Sinnepoppen”, heeft het over „soetsmaekende marsepeyn.”

Ten slotte geeft J. v. d. Veen in zijn „Adam's appel” een afbeelding van een marsepein met het volgende onderschrift:

Aenschout dees Marsepeyn, vol poppegoet en bloemen
Vergult, gekleremiert, men kan 't niet alles noemen,
Vol loveren geflikt op 't ongevoren ijs,
Maar watter binnen schuijlt, dat wert den snoeper wijs.

Of dit gebak er anders uitzag, dan een eeuw vroeger, beoordeele men uit het recept „om Marsepeyn te backen” uit een kookboek der 16e eeuw, waarin o. a. wordt gezegd:

Neemt amandelen, die een dag en nacht in schoon water hebben gelegen, stoot die, altijd wat vers water inspringende, dat geen olie en worde. Dan zooveel suiker als amandelen. Als 't al wel tsaemen gestooten is en met rozewater gelenget, so doeget tsamen in een ijdel dop ende settet in een panne en latet backen in den oven ende besprengt dit wel met suycker en rozewater, dat niet te seer en verdrooge. Ghij moget ook backen in een panne over 't vuyr, maer siedt dan wel toe, dat niet en verberne. Als ghijt di schmaeckt, suldijt met rooswater lengen ende oversprengen.”

Marsepein werd van ouds per stuk verkocht, zooals blijkt uit „Oude rekeningen van Brugge”: „betaelt den specier van dat hij gesonden heift onsen harden, gheduchten heere VIII marsepaine.”

Van veel later is de kruidkoek of het speculaas, dat wel een feestgebak bij uitnemendheid genoemd kan worden. Hoe het woord „speculaas” met koekjes in verband te brengen is, ligt in het duister. Geen enkel woordenboek of Ethymologie verspreidt daarover eenig licht. Het woord „speculaas” kan een afleiding zijn van het middenlatijnsche

„speculatio”, dat „beschouwing” beteekent. Zooals men weet is het gebak met figuren bedrukt, maar de oude vormen bevatten nog schildjes, waarop spreuken of zegswijzen voorkwamen. Wil men deze nu „beschouwingen” noemen, het zij zoo.

Behalve met figuren, werden de Klaasjes vroeger ook nog met loovertjes bladgoud versierd. Daarvoor werden vrienden en vriendinnen heel gezellig in de huiskamer van den banketbakker genoodigd, waar de kunstbewerking, door middel van een in melk gedoopt natje werd verricht.

Men noemde dat „plakavond”, waarbij dan op chocolademelk werd getrakteerd. Het z. g. witte speculaas werd met roode en groene lintjes opgesierd en aan de achterzijde met ouwel beplakt. Het bladgoud werd later verboden, omdat het toch eigenlijk niet onder de consumptiemiddelen gerekend kan worden.

K. L. SCHAMP.

EEN PAAR OUD-AMSTERDAMSCH KOOPMANSPALEIZEN.

Bij de voorplaat.

ONDER de steeds kleiner in aantal wordende patrische huizen die, althans uiterlijk, de hoofdstad nog gespaard ziet uit roemruchtiger tijd, nemen de perceelen Heerengracht 386—388 een goede plaats in.

No. 386, thans bewoond door den heer Simon Hepner, is in 1663 voor Karel Gerards gebouwd door den vermaarden bouwmeester Philip Vingboons. Uiterlijk is er aan het vorstelijke koopmanshuis weinig meer veranderd, dan de ingang. Op de 17de eeuwse afbeelding n.l. zien wij een negen treden hooge stoep, die leidt tot de eenvoudig-voornamedeur, waarboven een raam ter halver hoogte van de overige ramen op de benedenverdieping. Voorts zijn de ruimten tusschen de ramen van de verdieping daarboven, gevuld met festoenen en bekronen twee monumentale schoorsteenen het dak.

In zijn „Gronden en Afbeeldsels der voornaamste Gebouwen van alle die Philips Vingboons geordineert heeft” (1648 en 1674) wordt de toenmalige gedaante als volgt beschreven: „Onder is een doorgaende Packkelder, aen de Zuyd-zijde van de Pack-kelder is de koocken, dezelve is weder aan de Noordt-zijde verdeelt aldus: Het gedeelte derselve streckt voor van de Straet tot achter aen de Tuyn. De Zuyd-zijde bestaat in twee deelen, ofte drie, het voorste deel dient oock tot een Pack-kelder, het achterste deel is een Koocken; tusschen de Pack-kelders is een Gangh, om uyt de Kelder aan de straet te kunnen gaan, en een trap om naer boven te gaen; uyt de Koocken gaet men in een seer diepe Tiras ofte semente Provisie-kelder, die onder een gedeelte van de voor-geroerde Pack-kelder komt, heeft mede zijn licht in de achter-gevel.... De wooning self is verdeelt in groote stukken, seer curieus uytgewerckt, soo van gecomporteerde en bekleede Solders, (zolderingen) van

WALCHEREN. DORPSJEUGD TE OOSTKAPELLE.

diverse meesters heel fraey geschildert en verguldt, en de Vloeren zijn doorgaens met ongemeene witte Marbere platen gevloert, blpres daer op gesaegt, en die met blaewe steene randen van den anderen verdeelt (= van elkander gescheiden zijn). Wijders met de vereyde Portalen. De bordestrap opgaende, komt men weder op soodanige verdeeling en vertrecken als vooren, mede alle ruyme en fraye vercierde kamers; daer boven zijn Pack-solders en noch hooger Kleersolders; de voorstandt ofte Gevel van dit Huys is meest van Arduyn oft Hartsteen gemaect, en voorts met Metselwerck van Leytse klinckert, en door die verandering (= afwisseling), heel cierlijk; d'Achter-gevel net gemetselt van de selve klinckers, als bij de Figuren te zien is, heeft wijder achter een schoone Thuyt van ontrent 130 voeten lang, vermakelijck (= schoon) beplant!"

Dat we op den bekenden plattegrond door Balthasar Florisz van 1625 op de plek van dit vijfde huis benoorden de Leidsche gracht een open ruimte zien, is begrijpelijk. Doch dat de zeldzamer uitgave van 1647 die ruimte volbouwd te zien geeft met huizen van kleiner type dan in de omgeving en met hetgeen, blijkbaar aan de poort en de opgestapelde deelen, een houtkooprij is, maakt de voorstelling niet recht duidelijk. Zijn deze huizen later weer afgebroken voor het koopmanspaleis van Karel Gerards of behoort het kaartfragment wellicht tot een latere uitgave, die wij nog niet kennen, en heeft de graveur het met de voorstelling misschien zoo nauw niet genomen?

Zonderling ook, dat Vingboons in zijn bovenaangehaalde beschrijving zegt, dat het huis gelegen is op de *Nieuwe Heerengracht*; ook in *zijn* tijd immers werd pas voorbij en ten zuiden van de Leidsche gracht gesproken van de Nieuwe Heerengracht.

Charles Gerard was volgens Elias, de Vroedschap van Amsterdam (II, 730) een vermogend koopman, die in 1645 door bemiddeling van de Wisselbank een bedrag van meer dan twee millioen verrekende en in 1679 overleed. Zijn dochter Cornelia huwde den koopman Nicolaas van Bambeek, in wiens bezit blijkbaar na Gerards dood het huis Heerengracht (de heer Elias nummert het t. a. p. 412, maar verwacht het met het huis van Belin la Garde, eveneens door Vingboons gebouwd en nog bestaande) gekomen is; de verpondingsboeken van deze jaren ontbreken, maar in 1694—1699 is de weduwe van Nicolaas van Bambeek eigenares en in 1718—'23 woont er haar zoon burgemeester Mr. Nicolaas van Bambeek. Nog jaren blijft het rijke koopmanshuis blijkbaar in de familie, want het verpondingsboek tusschen 1734 en '30 wijst „de Weduwe van Strijen” aan, waarschijnlijk dus de weduwe van Mr. Quirijn van Strijen, die met Cornelia van Bambeek, dochter van Nicolaas van Bambeek I, getrouwd was.

Thans komt een ander voornaam koopmangeslacht het patricische huis betrekken. Pieter Pels, koopman, reeder en bankier, zoon van den schatrijken Andries Pels (aan wie nog lang de „pakhuizen van Pels” op de Keizersgracht bij de Leidschestraat herinnerd hebben) wordt na de Van Strijen's in 1735 eigenaar voor f 80.000.— Hij komt echter reeds in 1741, en ongehuwd, te overlijden. Vermoedelijk betreft zijn moeder nu het huis, althans nu zien we als eigenares vermeld „de Wed. van den Hr. As. Pels” en bekend is dat Angenita Pels, geb. Bouwens, eerst in 1749 kwam te overlijden. Thans wordt, tusschen 1759 en 1772, bezitter M. D. de Neuville, misschien de „zeervermogende zijdelakenfabrikant M. D. de Neufville, op de Heerengracht”, die bij Elias, II 1003, voorkomt. Na den dood van de weduwe koopt, in 1773, schepen Mr. Gillis Alewijn het huis voor f 77.000.— en bewoont het tot zijn dood in 1789, waarna we als eigenaar vinden J. Willink, die misschien een der leden is van de firma Willein en Jan Willink, volgens den „Naamwijzer” (adresboekje) van 1793 hun kantoor hebbende op de „Heerengracht tusschen de Leydsche en Spiegelstraten”.

WALCHEREN.
MEISJE MET DE KINDERMUTS.

Eigenaardig, dat volgens het adresboek van ongeveer honderd jaar later, na een rij van andere bezitters, weer deze zelfde naam op hetzelfde adres voorkomt: Willink & Co.

Het aangrenzende huis, Heerengracht 388, hoewel niet van zulke vorstelijke vormen als het te voren beschouwde, mag toch evenzeer op den naam van een Oud-Amsterdamsch koopmanspaleis aanspraak maken.

Is het eveneens naar het ontwerp van Vingboons gebouwd? Het komt in zijn hierboven aangehaald werk niet voor, en in hun „Noord-Hollandsche Oudheden” (van 1899) noemen de heeren Van Arkel & Weissman het een „zandsteen gevel in den trant van Jacob van Campen”, doch in zijn studie over Philip Vingboons, Oud-Holland 1909, pag. 216, zegt de heer Weissman: „Misschien een der fraaiste werken in Vingboons' trant is de gevel Heerengracht bij de Leidschegracht 388. Hier is, door verdubbeling van de beide middelste pilasters een zeer aangenaam effect bereikt. De Jonische,

Composiete en Korintische orden staan aan dezen gevel van 1665 boven elkander. De versiering met festoenen en wapenschilden bleef tot den top beperkt”.

Het huis heet van ouds *de Son*. Waar het, gelijk wij zagen, in 1665 gebouwd werd, moet de bouwheer zijn Verpondingen, een voornaam Engelsch koopman, die in de Verpondingen van 1667 voorkomt en het tot ongeveer 1694, waarschijnlijk zijn sterfjaar, bewoond heeft. De talrijke nakomelingen van dezen Jan Elison, die in een Willig Decreet van 1695 genoemd worden en elk een zooveelste part in het huis bezitten, dragen den eigendom over aan de familie Jacob Feitama; de verpondingsboeken die na een ontbrekende reeks in 1712 weder beginnen te spreken, noemen althans in 1712 zijn weduwe, van wie het bezit van het huis omstreeks 1740 overgaat aan Pieter Rendorp, den rijken brouwer uit *de Haan*, later burgemeester der stad, die er een lange reeks van jaren woont. Hij heeft het perceel in 1731 gekocht voor f 65.000.— Omstreeks 1764 wordt eigenaar Christiaan Paulus Meyer; we vonden hem in de Naamwijzers van zijn tijd slechts aangeduid als „in linnen”. Ook hem is een langdurig bezit van het fraaie huis beschoren, want eerst omstreeks 1802 wordt zijn doorgeschrapte naam vervangen door den ons totaal onbekenden J. C. Gilhuys, die in 1805 — het laatst voor ons beschikbare verpondingsgegeven — plaats maakt voor J. E. Smislaert, in het „Heerenboekje” van dat jaar aangegeven als een der „Commissarissen van de rooste penningkamer”.

Tot de bewoners van 1880—1920 behooren o. a. de heeren Gouda & ter Meulen (1880), de president der Ned. Handel-Maatschappij Mr. F. Alting Mees (1890), de directeur der Stoomvaart-Mij. Nederland de heer J. Boissevain (1900), en Dr. J. C. Heldring, predikant der Ned. Hervormde Gemeente (1910). Tegenwoordig is in het perceel de Hanzebank gevestigd.

Moge de moker van den slooper, die heden ten dage zoo lustig binnen Amstels oude veste rondzwaait, nog lang van deze plek verwijderd blijven, opdat nog tot in ruimte van dagen worde getoond wat ondernemende koopmansgeest in staat was te doen scheppen door vermaarde bouwmeesters uit den gouden bloeitijd.

CORN. J. GIMPEL.

AAN HET EGELMEER.

TIS op geen enkele kaart te vinden en toch ligt het te midden der blauwe heuvelkammen, eenzaam in een onbezocht hoekje der vallei, als een zacht, schitterend-blank juweel in donkere omvatting.

Het doet hier even denken aan Thüringen, aan een klein plateau tusschen de alwijde blauwte der heuvelige dennenbosschen, waar het meer glanst met de onpeilbare, levende diepte van een wonder, groot oog.

Een plekje om alleen op te zoeken of met enkele vertrouwde natuurmensen, die de serene stilte weten te waardeeren,

waarmede alles zich daar in grandiooze schoonheid uitstrekt.

Ver van den Utrechtschen straatweg, ver... ver buiten den rook van Veenendaal — dringt geen enkel geluid van het menschengeraas en gewriemel er door....

Wij zoeken eerst het aardige Stichtsche dorpje Renswoude op. een rijke heerlijkheid, schitterend gedecoreerd door het oud-adellijk kasteel, dat — tusschen breede grachten en vijvers — blank-voornaam ligt in de zware schaduw der beuken.

Interessant is ook het kleine slotkerkje, van binnen behangen met talrijke, kleurige familiewapens, waaronder, zooals 't oude kostersvrouwtje vertelde, dat van den Engelschen koning, die bijgedragen zou hebben tot den bouw. Hierop kan dan wijzen 't feit, dat een zekere Johan van Reede, heer van Renswoude, vroeger gezant was aan het Engelsche hof.

Achter het park om voert de Emmikhuizerlaan nu naar het Zuiden.

Op een stil plekje, waar 't water te goudflitsen ligt onder het overhangend struweel, schiet in flonkerende vlucht een ijsvogel over het blanke watervlak. De helle, Oostersche kleurschakeeringen van dezen gevederden visscher, doen denken aan een vreemde, gestyleerde bloem.

Wigman, één onzer jongere ornithologen, veronderstelt naar ik eens las, dat deze vogel een zeldzame overblijver is uit het tertiaire tijdperk. Hoe dit zij — 't is een bijzonder genot in deze omgeving zulk een buitengewoon object te ontmoeten.

De bekoorlijke laan brengt ons in een half uur naar den spoorweg Arnhem-Utrecht, die den Emmikhuizerberg in een diep ravijn doorsnijdt, en, al stijgende over het viaduct, dat hier den spoorweg kruist, komen we aan de overzijde, op de hoge Emmikhuizer Enk.

Op den top de drie schaapskooien, die ook van uit den trein goed zichtbaar zijn.

Zacht-glooiend liggen de groen-gele roggevelden tegen de breede heuvelhellingen: 't rijpende koren golvend in den zomerwind.

't Zonnevuur davert met z'n hel-lichten gloed over het wijderustige panorama.

Naar den kant, vanwaar wij kwamen, ligt — nu deinzend in den blauw-groenen schemer van het hooge geboomte, het torenspitsje van Renswoudes slotkerk.

In 't Westen de Utrechtsche heuvels — massaal-breedernstig.... De middagzon maakt den Oosterkant schaduwdonker en zoo liggen de breede blauwe ruggen daar als een machtige dam langs de schoone Geldersche vallei.

En ginds.... ver naar 't Oosten.... de Geldersche heuvels, waar de Edesche watertoren onophoudelijk blikkert in het zonglanzen, doch daar.... aan den Veluwschen kant is alles veel verder en waziger....

Nu fietsen we den alleenstaanden Emmikhuizer berg af en rijden dan in de eigenlijke vallei.

Je kunt je ineens verplaatst denken in 't Hollandsche veenlandschap. Een smal fietspad kronkelt over den slaperdijk, die dwars door de vallei ligt. Links en rechts de gemoedelijke boerenhuiskes met kleurige tuintjes van duizendschoonen en Oostindische-kers.

Dan de Grift, de smalle waterweg door de vallei, waar je meteen een sterke frisheid voelt, die heerlijk aanwaait, als je van de hooge gronden komt.

Nu weer verder over den dijk, die steeds lager wordt, naar mate we dichterbij komen bij de Stichtsche heuvels. Hier ergens moet het meertje liggen, stil-blank verscholen in deze zomersche eenzaamheid.

De dijkrand verdwijnt — gaat over in een smal, geel zandpaadje, dat kronkelt door eikenhakhout, langs zilver-witte berken.... en eindelijk uitkomt op 't erf van een klein huisje.

Ik stond verbaasd en tegelijk wonder-blij ontroerd door 't goddelijk schilderachtige, want nimmer vond ik zoo'n bekoorlijk tafreeltje.

Onder de zoetrokige schaduw van vierbloesem en rozen een bouwvallige, witgepleisterde hut

Een ouderwetsche put.... een strooschelf — en 't dartel zonlicht dat telkens speelsch flonkerde op 't kleine huisje, hadden zeker een Mauve in extaze gebracht.

Op de bank voor 't verweerde venster vegeteerden een groote pol huislook (onfeilbaar boerenmiddeltje tegen tandpijn) en in een afgedankt slaapkamermeubel een vlammeroode geranium.

Toen we dichterbij kwamen en 't gerucht van fiets of voetstap onze nadering zeker verraden had, trad uit de lage zijdeur een vrouw, omringd door een vijftal, razend blaffende jonge honden.

't Vrouwmensch stond in zwijgende afwachting, de roode armen stevig geplant op de machtige heupen. Om d'r hoofd — bruin-rood als een Boileau-kop, fladderde een roode doek.

„Goedendag” lispelden we beleefdijkalsof 't een gunst was hier te mogen komen en haar aldus toe te spreken.

En zij, met een nijldigen snauw naar de honden, zich half tot ons keerend:

„Zoo.... Mój' heen?”

„We wilden naar 't Egelmeer! Dan gaan we zoo goed hè?”

„Ja — mój' daar achter 't keüeshok heen.... loop je d'r zoo tegen an....”

Ze bedoelde natuurlijk tegen 't meer en we begrepen dat allen ook zoo.

Dan ineens viel ze met een nieuwsgierige radheid tegen me uit, plots spraakzaam door een-onverwachte gedachtenopwelling:

„Zeg, bi jij soms die jong van Gaart uut de Pollekempjes? Me docht, da'k die ineens zoo veur me zag. Of bi je 't niet?..”

„Neen”, ontkende ik eerlijk, „ik bin d'r één van Gijs an den Veenschen tol.”

Of ze voelde dat ik jokte, weet ik niet maar na deze belijdenis mijnerzijds, volgde niet de vertrouwelijkheid, die ik nu van haar verwacht had.

Ik waagde nog één kans en vroeg — want dit is nú nog een dankbaar chapter voor de heiboertjes — of ze hier wel eens spoken zagen, omdat ik zulke groote vlierboomen bij huis had opgemerkt.

Maar zij — en minachtend toornden de donkere oogen in het gebruide gezicht — snauwde:

„Spoke....? Jie hêt zeker last van spoke!”

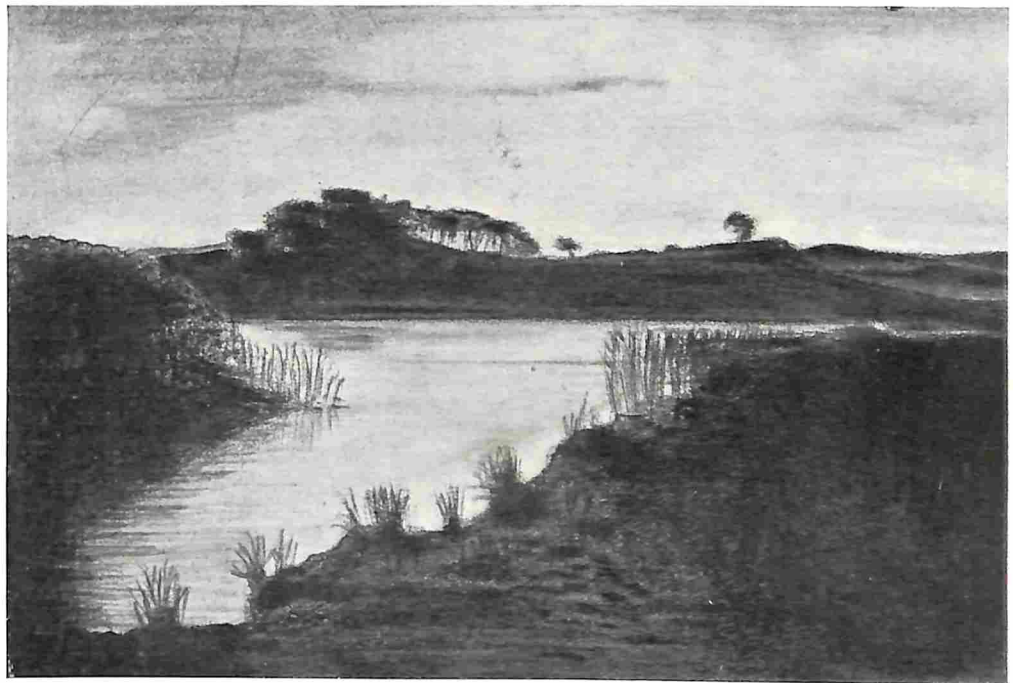
Toen tipte ze d'r rokken even op, draaide ons d'r achterste toe, alsof ze zeggen wilde: jullie, bent me veel te min om langer mee te praten, en verdween dan met d'r dikke schilderachtige figuur in huis, omringd door haar, luid keffend hondenscorte.

Na dit komische intermezzo zochten wij het pad naar het meer en vonden dit na een gevaarlijke spring- en glibberpartij over de veenige slootjes.

Nog een paar honderd meter en we zaten aan den oever van het Egelmeer, het laatste overblijfsel van 't oude „Agil Mari”....

Stille lustwarande.... verborgen schat in dit rustige achterland.

Zoo hoog de hemel spant boven de wereld, zoo diep ook

HET EGELMEER.

Naar de tekening van Jac. Gazebeek.

naar beneden spiegelt het azuur zich in dit pure water....

In de donker glanzende waterspiegel staan de witte wolkebergten even scherp geëst als daar in de eeuwig transparante lucht.

Rond het water, dat soms fel flikkerpunt in de zon — een rossigen schemer van zonnedauw en wilde zuring over het land en op veenige, drassige inzinkingen staan de donzige sluiers van wollegras.... vlokkig-sneeuwwit.... in zachte streving op de bibbering van den wind. Enkele watervogels doen bijwijlen de warme lucht trillen van hun fijnen ver-ver-dragenden roep en in wijde, bedachtzame kringen cirkelt een roofvogel boven den omtrek....

Heerlijk land.... glorieus zomerland, waar de geur der wilde spiraea's de lucht doordringt met een levenskrachtig aroma....

Ver — aan den einder boven de Veluwe gromt de dreun van een zomeronweder en dat is als een machtige manifestatie van levensvolheid....

Heerlijk, eenzaam land met dien achtergrond van breede blauwe heuvels, die beschermend-goedig daar liggen, of ze zich van hun eigen schoone grootheid bewust zijn....

JAC. GAZENBEEK.

Meersburg aan het Meer van Konstanz.

ONDER de oude Deutsche stadjes met nauwe steegjes, maar ook met monumentale gebouwen en smalle burger- en arbeiderswoningen, neemt Meersburg aan het Meer van Konstanz, dat zijn gloriëtijd aan de er vroeger resideerende Bisschoppen van Konstanz dankt, een belangrijke plaats in. Het verleden van Meersburg, dat tegenwoordig nauwelijks 2000 inwoners telt, zijn landelijke ligging, zijne trotsche gebouwen en intieme straatjes maken, dat de bezoekers aan dit stadje een vriendelijke herinnering bewaren.

Meersburg verheft zich tegenover het oude Constantia, het tegenwoordige Konstanz, en is ongeveer even oud als deze stad, die reeds in het jaar 560 bisschopszetel was. De eerste indruk die men van het stadje krijgt als men het van de

STRAATJE IN MEERSBURG, BOVENSTAD.

meerzijde nadert, is die van een bergdorpje. Wijnbergen omlijsten het bekoorlijke beeld, dat men aanschouwt, en zijn als een schoone belofte: waar de wijnstok groeit daar wonen vroolijke mensen.

Bij de aanlegplaats verrijst een groot huis met een hoogen trapgevel; de kleine haven ernaast biedt bij stormachtig weer schepen en booten een veilige ligplaats.

Een belangrijke plaats in het stadsbeeld nemen de poorten in. Reeds in de benedenstad kan men ze opmerken. De rijen der dicht tegen elkaar aan gedrongen huizen met de spitse gevels, die herinneringen aan oude tijden wekken, eindigen op harmonische wijze bij de Benedenpoort.

Bij de bron begint de trap, die met vele treden naar de bovenstad voert, waar in een betrekkelijk kleine ruimte veel te zien is. Allereerst de Burcht, tot welken een over het ravijn geslagen brug toegang verleent. Het gebouw was in den aanvang der 19de eeuw zeer vervallen, maar werd hersteld door den bekenden Duitschen oudheidkundige Josef von Lassberg, die zich in 1838 het kasteel tot woonplaats koos en er een merkwaardige verzameling oudheden bijeenbracht. Vier jaren later vestigde zich ook zijn schoonzuster, de dichteres Annette Droste-Hülshoff, op het Meersburger slot, waar vele harer gedichten geschreven zijn.

Het tegenover den Burcht liggende „nieuwe slot” is evenzeer rijk aan bezienswaardigheden, waaronder vooral een prachtig staaltje van smeedkunst genoemd moet worden, een gesmeed-ijzeren poort, die de afsluiting van een vleugeltrap vormt.

Maar niet alleen de statige slotgebouwen trekken in het stadje de aandacht; ook de meer bescheiden huizen in de straatjes verdienen beschouwd te worden, vanwege de groote bekoring, die er van uitgaat. Men zie bij voorbeeld bij de Bovenpoort de sierlijke deftige hotels, vooral het „Gasthof zum Bären”; de „Löwe” aan den overkant is er trotsch op in 1777 Keizer Josef II te hebben geherbergd.

Op het idyllische kerkhof in de nabijheid vindt men het graf van Mesmer, den grondvester van de leer van het dierlijk magnetisme, die in 1815 te Meersburg is overleden.

Meersburg's wijn, waarvan hierboven reeds even gesproken werd, geldt voor de beste aan de oevers van het Meer van Konstanz. Als men, neergezeten in een gezellig hoekje van een der oude huizen, van dezen kostelijken drank geniet, en daarbuiten de antieke schoonheid van Meersburg aanschouwt, is het of ver vervlogen tijden zijn teruggekeerd.

Een stil, slapend stadje, dit Meersburg, waar vooral hij zich gelukkig zal voelen, die gaarne droomt van het verleden.

Vrij naar het Duitsch van J. FEUDER.

Nog eenige Volksuitdrukkingen.

Mij is de opmerking gemaakt, dat m'n artikeltje, dat in „Buiten” van 30 Oct. is opgenomen, ten onrechte den titel droeg van *Volksetymologie*. Die opmerking is volkomen juist en 't was van mijn kant gewoonweg 'n dwaze *penslipper*. Waarvoor ik me haast m'n excuses te maken.

Etymologie, d.i. *afleiding* van woorden, zooals die soms zeer eigenaardig door het niet-taalkundig volk wordt gemaakt, komt voor (meermalen met grappige woordverdraaiing en woordspeling) in uitdrukkingen als: *Intreegeld* (waarbij gedacht wordt aan de de zaal intreden.) *Kerrekesazie* voor catechesatie (omdat het lokaal, waarin gecatechiseerd wordt, een deel van het kerkgebouw is.)

Operatie is 'n bewerking waarbij iemand „opengereerd” wordt.

Iemand, die *zenuwachtig* is, wordt *zemelachtig*, *zemellappig* genoemd en hij of zij krijgt 't op de *zemeltjes*.

Menu beteekent: *Wat ete-me-nu?*

'n *Portemonnaie* wordt, als ze leeg is, *portemeniks* genoemd. Anders is 't 'n *portemeja*.

De *Bolsjewiki* heeten *Bols-je-whisky*, bij analogie met de jenever van de firma Bols.

De Wolf-en-Dekenstraat wordt de *Wollendekenstraat* en de Czaar Peterstraat heet in den volksmond *Salpeterstraat*.

Als in Noord-Holland iemand wordt opgepakt, dan komt hij in *de-korte-gaar*, van *corps-de-garde* (wacht), (waarbij waarschijnlijk gedacht wordt aan *kort* houden).

In Friesland werd vroeger 'n *locomotief* 'n *loek-maar-tiege* genoemd, wat beteekent: loop maar raak!

In Brabant noemde men 'n *velocipede* 'n *Venlo's peerdje*. Wanneer iemand 'n omweg maakt, of lang werk heeft, of

bij z'n vertelling erg uitweidt, dan zegt men: Hij gaat 'n *mijl op zeven*, wat komt van de dorpen *Meijel* en *Sevenum*, die tamelijk ver van elkaar liggen. Wat betreft 't werkwoord *uitweiden*, dikwijls wordt geschreven *uitwijden*, waarbij dan gedacht wordt aan *wijd*, ver, ruim, en niet aan *uteweiden* (grazen buiten de gewone weide). Hieruit blijkt dat niet alleen de spraakmakende gemeente uit het *volk* zich wel eens vergist in de afleiding.

De kunstenaar-vliegenier *Chanteloup* werd door de Amsterdamsche jeugd *Kantelom* genoemd.

De *Hochzeitmarsch* heet *Hooge-zijen-marsch*, naar de hooge hoeden van de mannelijke feestvierenden.

'n *Legitimatiekaart* bij de rantsoeneering in 1914 heette: *leege-magen-kaart*.

Van het bekende liedje: „*Je chante tous les jours les belles et l'amour*” werd gemaakt: *Jan Toerlezjoer de bellen van de vloer*, en het in den mobilisatietijd veel gezongen: „*It is a long way to Tipperary*” werd door de volksetymologie veranderd in: „*'k Ben me long kwijt, 'k heb de tering.*”

Ook kinderen kunnen soms grappige woordafleidingen maken. In het aardige taalboekje van Lafferstra (waaruit ik ook enkele van de bovenstaande voorbeelden ontleen) staan daarvan typische voorbeelden. B.v. *Levertraan* wordt *lepeltraan*, omdat 't kind er elken dag 'n lepelvol van te slikken krijgt.

Autogaraage heet *autogeraas* wegens 't geraas, dat de auto's maken, en 'n *verkeersagent* wordt 'n *verkeerd-agent* genoemd, omdat hij de menschen terecht wijst, als ze *verkeerd* loopen of rijden.

Heel wat uitdrukkingen, door het volk gebruikt, zijn van *joodsche* afkomst.

Hiertoe behooren: *heibel* (ruzie of drukte), *sjojel* (armoedig), *gijntje* (grapje), *gesjochte* (ongelukkig), *meschugge* (krankzinnig), dit woord wordt ook wel verbasterd tot *besjoechemd*, *Kosjer* en *Kosjeren* (zuiver en zuiveren), *sjacheren* of *sjachelen* (handeldrijven), waarvan gemaakt is *sjacheraar*, dat 'n ongunstige beteekenis heeft; *smoesje* (uitvlucht); 'n *krats* ('n niet in de loterij); *peiger* (dood), *achelen* (eten), *lej* (moed) en *leppet* (pet met 'n groote klep), *schlemiel* (sukkel), *peleitoh* (ontvluchten) waarmee in verband staat *pleite gaan* (ontvluchten, de plaat poetsen); het laatste is 'n typisch voorbeeld van volksetymologie op den klank af; *gannef* en *gannefen* (dief en stelen).

Vele van die uitdrukkingen zullen waarschijnlijk *buiten* Amsterdam wel niet zoo bekend zijn als daarbinnen.

Tot slot 'n paar typische soldatenuitdrukkingen. Tot iemand, die 'n ander uitlacht: „*Lach jij voor mijn part, als de wielen van je rouwkoets breken!*”

Als dreigement: „*'k Zal je 'n heis op je snufferd geven!*” (Wat zooveel wil zeggen als 'n klap op je gezicht: „*Dat zou je niet raden, als je 't niet wist,*” zou De Schoolmeester zeggen).

J. SCHUITEMAKER Cz.

HOE DE DIEREN SPREKEN

DOOR WILLIAM J. LING.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

II. KRETEN 'S NACHTS EN OVERDAG.

DE eenvoudigste of meest voor de hand liggende manier van gedachtenwisseling bij de dieren is door ongearticuleerde kreten, die honger, verlatenheid, woede, genoege en andere voornaamste behoeften of gemoedsbewegingen uitdrukken. De dieren zijn in 't wild meestal zwijgzaam, en dat blijkt geloof ik grootendeels ook uit hun „praten”; maar ze verheffen dikwijls hun stem in de morgen- of avondschemering, en door ze op zoo'n tijd aandachtig gade te slaan, kan men de uitwerking van hun zoogenaamde taal armeten. Zoo is duidelijk te merken, dat bij één kreet het dier zijn ooren spitst en antwoordt; bij een anderen wordt het opgewonden wild; een derde gaat langs hem heen zonder zichtbare uitwerking; een vierde zet zijn pooten in beweging naar het geluid toe, of wel doet er hem van wegvluichten, al naar beteekenis of belangrijkheid.

Dat dierenkretten een beteekenis hebben is dus niet aan ernstigen twijfel onderhevig; maar of ze ook, zooals onze eenvoudigste woorden, eenige bepaalde of onveranderlijke waarde hebben, is nog een vraag waarop het antwoord waarschijnlijk „neen” luidt, aangezien een woord het zinnebeeld is van een gedachte of een begrip; maar dieren leven

MEERSBURG. HOEKJE VAN DE MARKT.

in een wereld van ontroeringen, en zelfs onze menselijke ontroeringen zijn meestal stom of ongearticuleerd.

Ik moet dit ontkennende antwoord geven, ondanks het feit dat ik verscheiden vogels en andere dieren heb leeren roepen, en dat ik met Hotspurs 1) uitdaging als hij Glendower hoort pochen dat hij geesten op kan roepen uit het grondeeloos diep, mag zeggen: „Welnu, dat kan ik ook, dat kan een ieder. Maar, komen ze inderdaad als gij hen roept?”

Ja, vogels en andere dieren zullen stellig komen als we den goeden roep kunnen geven; maar ik twijfel er nog aan of onder henzelf hun hoorbare kreten ooit even begrijpelijk zijn als hun zwijgen.

Deze vraag naar de taal der dieren heeft, laat ik dat even opmerken, een ander en meer bevestigend antwoord gekregen van een man, die vele jaren heeft doorgebracht in onafgebroken waarneming van wilde mensch- en andere apen. Na de levendige beesten uit zijn kooi in de wildernis te hebben gadegeslagen, waar hij ze lokte door allerlei fruit en hun gebrabbel vastlegde in een phonograaf, beweert hij de apenwoorden te hebben ontdekt voor voedsel, water, gevaar en andere elementaire zaken. Daarenboven, als zijn phonograaf deze apenwoorden herhaalt, schijnt het dat de apen in een ander vertrek ze verstaan, want ze rennen naar het goede bord bij het woord „eten” of vertoonen duidelijk teekenen van angst bij het woord „gevaar”.

Het is ongetwijfeld veel gemakkelijker zoo'n gevolgtrekking te ontkennen dan haar te bewijzen of te weerleggen; maar ontkenning is gewoonlijk de eerste toevlucht voor onwetendheid en de laatste voor leerstelligheid, en daarmee hebben we niets te maken. Ik weet niet of Garner op te veel of te weinig voor zijn apen aanspraak maakt, ik ben nooit in de gelegenheid geweest om de zaak in de wildernis op de proef te stellen, en de opgesloten apen, waar ik af en toe pogingen mee gedaan heb, zijn te veel ontaard in hun gewoonten of te stompzinig in hun aandoeningen om iemand belang in te boezemen die lang omgang heeft gehad met echte wilde beesten. Soms echter, als ik een orgelman met een aap waarnam, heb ik opgemerkt dat het ongelukkige diertje

1) Shakespeare. King Henry IV.

een levendige belangstelling aan den dag legt voor 't getwetter van schoorsteenwaluwen 1), een taaltje dat voor mijn botte ooren merkwaardig veel van apentaal heeft. Maar dat is slechts een indruk van het oogenblik en van weinig waarde; terwijl Garner bezadigd spreekt na lange en uiterst geduldige waarneming.

Om terug te keeren tot een bewijs uit de eerste hand: onder de dieren die ik in de natuur ken komen de kraaien dichterdan eenig ander beest bij iets dat in de verte aan menselijke taal verwant is. Verscheiden keer heb ik een tamme kraai gekend die een paar van onze woorden geleerd had en, wat van veel grooter gewicht is, die haar superioriteit boven papegaaien en andere zuivere naäpers toonde door een of meer van de woorden met oordeel te gebruiken. Daar was bijv. een kraai, die het woord „honger” met een keelgeluid herhaalde, als zij maar dacht dat 't etenstijd voor haar was. Zij gebruikte het woord herhaaldelijk als haar middag of avondetenstijd aanbrak, en gaf me den indruk, omdat zij 't niet verwarde met twee andere woorden van haar lijstje, dat zij 't in verband bracht met het begrip van voedsel of eten; en als deze indruk aan de feiten beantwoordt, duidt ze op meer dan oppervlakkig wel lijkt. We zullen straks aan de wilde kraaien en hun „praten” komen; het gaat er hier om, dat wanneer deze vogel een nieuw menscheijk woord in verband met een eerste behoefte kon gebruiken, er niets is om er hem van te weerhouden een eigen klank of zinnebeeld op dezelfde manier te gebruiken. Met andere woorden, hij moet in geringe mate spreekvermogen bezitten.

Nog een tamme kraai die een jongen met een rijke verbeelding Pharao Necho had genoemd om zijn hinkenden gang, toonde een ongewone liefhebberij voor spelletjes, vermaken, gezellige bijeenkomsten van allerlei soort. Voor opwinding van welken oorsprong ook van mensch of vogel of ander dier was hij zoo gevoelig als een weerhaan; maar zijn spel liep gewoonlijk op kattedwaad, of iets dat veel van grapjesmaken weg had, uit, want hij kon nooit een peinzende kat zien of een nest slaperige biggetjes of hij zou de moeite nemen om eens in een staart te pikken en de poppen aan 't dansen te maken. Soms zat hij op de loer, terwijl hij zich uit 't gezicht hield in een bladerrijken boom of op 't dak van de veranda, tot Tabby, de huispoes, naar buiten kwam en over 't erf ging zitten kijken met haar staart achter zich uitgestrekt. Als ze ging liggen slapen, of wel met haar staart netjes om haar voorpooten gekruld zat, werd ze nooit lastig gevallen; maar zodra haar staart buiten haar gezichtsveld en uit haar gedachten was, zag Necho de kans schoon waarop hij klaarblijkelijk gewacht had. Dan gleed hij geruischloos achter de niets kwaads vermoedende poes, kwam op zijn teenen naderbij en hakte met zijn snavel op den uitstekenden staart. Het was een hak om van te schrikken, en bij den harden kriesch of den blazenden sprong die volgde vloog hij er vandoor terwijl hij onbedaarlijk „gichelde”.

Als Necho een troep jongens bij elkaar zag of hoorde, liet hij zelfs zijn eten staan om er zich bij te voegen; en 't duurde niet lang of zonder dat het hem ooit geleerd was kondigde hij zelf aan dat hij een nieuwe kunst meester was door te gil-

len: „Joe-hoe! Kom aan!” wat de verzamelkreet was voor den troep in die buurt. Hij zei dit op een allerkoddigste manier, maar heel duidelijk voor wie hem kenden. Soms kraste hij de woorden zachtjes bij zichzelf, alsof hij ze van buiten leerde of dat de klank hem beviel; maar meestal wachtte hij tot de jongens zich verzamelden om te zwemmen of met den bal te spelen en dan wierp hij zich de lucht in en kwam neerschieren over den weg, terwijl hij opgewonden zijn nieuwen kreet uitgalmde. Welke beteekenis hij aan de woorden hechtte, van jongens of pret of niets dan opgewondenheid, heb ik niet kunnen uitmaken.

Nadat hij zooveel van onze taal had geleerd is Necho de natuur weer ingegaan. Ik denk dat hij de roepstem van het bal volgde; want het was lente toen hij verdween en de paarkreten van de kraaien klonken uit elke boschstreek. Er wordt van deze vogels beweerd dat ze elk lid van hun geslacht dooden, dat tot hen terugkeert na onder de menschen te hebben gewoond, en misschien is er iets waars in dat gezegde. Ik heb opgemerkt, dat menige tamme kraai veel heeft van tamme bavianen in zooverre dat ze doodelijk bangst voor hun wilde bloedverwanten zijn; maar Necho was blijkbaar een uitzondering. Als hij al moeilijkheden gehad had toen hij voor het eerst weer tot den troep terugkeerde, dan was het zaakje opgeknapt zonder dat wij er van wisten en gedurende den volgenden herfst waren er bewijzen dat hij weer in aanzien stond. Nog veel later als ik door de bosschen zwierf kon ik zijn vroolijk „Joe-hoe! Komaan!” hooren vanwaar hij een tierende kraaienbende aanvoerde om een slapenden uil te sarren of een dravenden vos uit te schelden; en 't gebeurde ook wel dat zijn heesche kreet over de boomtoppen klonk zonder dat 'k hem zien kon of wist wat voor kattedwaad er nu weer uitgehaald werd. Hij kwam nooit meer in huis terug en deed nooit meer mee wanneer we speelden en stond het nooit meer toe dat een jongen te dicht bij hem kwam.

Niet alle kraaien hebben deze „gave des woords”, en het feit dat een tamme kraai een paar van onze woorden leert gebruiken, terwijl vijf of zes andere zich bij hun eigen taaltje houden, heeft tot het zonderlinge geloof geleid, dat wie een kraai wil leeren praten haar tong moet splijten. Hoe

zoo'n geloof ontstaan is is een geheim; maar toen ik een jongen was stond het zoo vast, was het zoo algemeen verspreid, dat zodra er een jonge kraai uitgehaald was, de knipmessen gewet werden, en 't leeren puntje van haar tong plechtstatig gespleten werd na een ernstige gedachtenwisseling of een zevende- of derde deel het heilzaamst was. Als de kraai daarna praatte was het een stellig bewijs dat het geloof gegrond was, en als zij stom bleef was het een teken dat er iets verkeerd was gebeurd met het splijten; wat kenmerkend is voor een groot deel van onze redeneeringen over natuurlijke historie. De woordenwisselingen die ik gehoord of gelezen heb over de „onoplosbare” quaestie: hoe een aardeekhoorn 2) een hol graaft zonder eenige aarde om de opening achter te laten (een vraag met het eenvoudigste antwoord dat er maar te bedenken valt), doen meestal sterk denken aan het bijgeloof van die gespleten tong en dat praten van kraaien. (Wordt vervolgd).

1) Chaetura Pelagica. 2) Tamias Striatus.

DE KERKTOREN TE OOSTERHOUT.